

Notat om fortolkning af Sundhedslovens § 17 stk. 4, 5, 6 og 7 som udmøntet i bekendtgørelse nr. 562 af 30. maj 2017 om samtykke til behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje og sundhedsplejerske

Folketinget vedtog følgende bemyndigelser til Sundhedsministeren baseret på L 132

Stk. 4. Sundhedsministeren kan fastsætte nærmere regler om forældremyndighedens indehavers informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge i den undervisningspligtige alder ved sundhedsplejerske, herunder form og indhold af samtykket.

Stk. 5. Sundhedsministeren kan fastsætte nærmere regler om forældremyndighedens indehavers informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje, herunder form og indhold af samtykket.

Stk. 6. Sundhedsministeren kan fastsætte nærmere regler om fravigelse af kravet om informeret samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje.

Stk. 7. Sundhedsministeren kan fastsætte regler om forudgående og efterfølgende information til forældremyndighedens indehaver.

Sundhedsministeriet har udmøntet disse bestemmelser i bekendtgørelse. Bekendtgørelsens §2, § 3 og § 4 stk. 3 er imidlertid i modstrid dels med hinanden, dels med de gennemførte frikommuneforsøg og formålene med disse:

§ 2. Den kommunale tandpleje kan på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke fra forældremyndighedens indehaver gennemføre fluorbehandlinger og røntgenundersøgelser.

§ 3. Den kommunale tandpleje kan uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver:

- 1) Indkalde børn i klassen til undersøgelse.
- 2) Foretage undersøgelser uden brug af røntgen.
- 3) Give mundhygiejneinstruktion.
- 4) Foretage afpuksning og tandrensning.

§ 4 Stk. 3. Den kommunale sundhedspleje og den kommunale tandpleje skal forud for behandlinger omfattet af §§ 1-3 meddele forældremyndighedens indehaver skriftlig information om tidspunkt og sted for behandlingerne. Forældremyndighedens indehaver skal tilbydes at deltage.

Den kommunale tandplejes formål med frikommuneforsøgene var bl.a. at kunne udnytte tandplejens ressourcer bedre ved at kalde børn i klassen, når der var udeblivelser fra tandplejen samt sikre at flest mulige undersøgelser og sundhedsfremmende og forebyggende tiltag kunne gennemføres med et generelt samtykke, der dækkede hele barnets skoletid medmindre en tilbagekaldelse fandt sted. Med et sådant generelt samtykke kunne en meget stor del af børn og unge færdiggøres ved et og samme besøg. Kun børn og unge, der skulle have gennemført behandlinger, som forudsatte et aktuelt og specifikt samtykke, skulle genindkaldes.

Hvis børn og unge skal kunne kaldes i klassen ved andre patienters akutte afbud eller udeblivelser til behandlinger, som enten ikke forudsætter samtykke efter bekendtgørelsens § 3 og eller hvor samtykke er givet for hele skoletiden efter bekendtgørelsens § 2, vil det ikke være muligt at opfylde bekendtgørelsens § 4 stk. 3 med krav om, at forældremyndighedshaver forud skal orienteres om tid og sted for undersøgelsen m.v..

ATO har gennem mere end et år forsøgt at overbevise Sundhedsministeriet om:

- at formålet med frikommuneforsøget bl.a. har været at kunne fylde ledige stole op når børn- og unge meldte sent afbud eller udeblev fra aftalte tider ved at kalde børn i klassen
- at Sundhedsministeriet i sine samtidige tilladelser til den kommunale tandpleje og den kommunale sundhedspleje alene har stillet kravet om, at forældremyndighedshaver skulle underrettes om tid og sted for så vidt angår undersøgelser ved sundhedsplejerske, medens det samme krav ikke er fundet

nødvendigt i forhold til den kommunale tandpleje (jf. godkendelse gengivet i bilaget til dette notat i det der lægges vægt på følgende vurdering fra Sundhedsministeriet i relation til det kommunal frikommuneforsøg uden krav om forudgående information om tid og sted:

”Der er herved lagt vægt på, at reglerne i sundhedsloven om informeret samtykke fastslår patientens selvbestemmelsesret, og at reglerne medvirker til at sikre, at forældremyndighedsindehavere får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i deres barns tandplejemæssige forhold. Ved at tillade forsøg som beskrevet er det opfattelsen, at forældremyndighedsindehavere ikke afskæres fra kendskab til behandling af deres barns tænder på en måde, der udgør en uhensigtsmæssig begrænsning i grundlaget for at følge med i deres barns tandplejemæssige forhold.”

- at formålet med L 132 var at gennemføre frikommuneforsøgene i den form de har været gennemført
- at der i bemærkningerne til L 132 anføres, at sundhedsministeren kan fastsætte regler om, i hvilket omfang forældremyndighedsindehaver skal have forudgående og efterfølgende information om de planlagte og foretagne undersøgelser og behandlinger, blandt andet for at sikre muligheden for forældremyndighedsindehavers deltagelse og muligheden for, at forældremyndighedsindehaver får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i barnets sundhedsmæssige forhold.

Sundhedsministeriet har afvist ATO's argumentation om at ændre bekendtgørelsens § 4 stk. 3, således at den forudgående information af forældremyndighedsindehaver om tid og sted alene blev gældende for sundhedsplejen i overensstemmelse med Sundhedsministeriets godkendelser af frikommuneforsøgene. ATO er af den opfattelse at Sundhedsministeriets afvisning skal ses på baggrund af de specifikke bemærkninger til L 132 vedrørende stk. 7

- Bemyndigelsen vil blive anvendt til at fastsætte regler, der sikrer, at forældremyndighedsindehaver får information, der giver mulighed for at deltage ved behandling og får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i barnets sundhedsmæssige forhold.

ATO skal med baggrund i de modstridende bemærkninger til L 132 opfordre Sundhedsudvalget til at tage stilling til, om intentionerne om at lovhjemle en gennemførelse af frikommuneforsøgene er udtrykt korrekt i den udstedte bekendtgørelse.

Er det gennemførelsen af frikommuneforsøgene, som de er beskrevet af kommunerne og godkendt af Sundhedsministeriet, og som er den overordnede intention med L132, der skal veje tungest, eller er det den specifikke bemærkning til § 7, der er i modstrid med Sundhedsministeriets vurdering ved godkendelsen af frikommuneforsøgene.

BILAG

Bemærkninger til L 132 vedr. samtykke samt Sundhedsministeriets godkendelse af frikommuneforsøg.

1.2.3. Forældres samtykke til behandling af børn

Denne del af lovforslaget, der vedrører samtykke til sundhedsfaglig behandling af børn, skal ses i forlængelse af Frikommuneforsøg I, som blev lanceret i forbindelse med finanslovsaftalen for 2011. Frikommuneforsøget blev igangsat den 1. januar 2012 og varede frem til den 31. december 2015. Ni kommuner blev udvalgt som frikommuner. Formålet med frikommuneforsøget var at give kommunerne mulighed for at afprøve nye måder at styre opgaveløsningen på, bl.a. ved afbureaukratiseringer og ved afvigelser fra gældende ret, blandt andet ved at samtykkekravet til behandling for børn ved den kommunale tandpleje og sundhedsplejerske blev lempet. Efter afslutning af forsøgene har de enkelte frikommuner foretaget en evaluering af forsøgene. Samtlige af de deltagende kommuner oplevede positive effekter af forsøget. Hensigten med denne del af lovforslaget er at gøre ordningen permanent ved at lempe samtykkekravet til visse behandlinger ved den kommunale tandpleje og sundhedsplejerske.

2.3. Forældres samtykke til behandling af børn

2.3.1. Gældende ret

I sundhedslovens kapitel 5 er der fastsat regler om patienters medinddragelse i beslutninger om behandling, herunder om informeret samtykke og om information mellem behandler og patient. Efter § 15, stk. 1, i sundhedsloven må ingen behandling indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af §§ 17-19. Patienten kan efter stk. 2 til enhver tid tilbagekalde sit informerede samtykke. Ved informeret samtykke forstås efter stk. 3 et samtykke, der er givet på grundlag af fyldestgørende information fra sundhedspersonens side. Et informeret samtykke kan være skriftligt, mundtligt eller efter omstændighederne stiltiende, jf. stk. 4.

Efter stk. 5 fastsætter sundhedsministeren nærmere regler om samtykkets form og indhold. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 665 af 14. september 1998 om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv.

I sundhedslovens § 16 er der fastsat krav til den information, som patienten skal have for at kunne give det informerede samtykke. Efter § 16, stk. 1, har patienten ret til at få information om sin helbredstilstand og om behandlingsmulighederne, herunder om risiko. Efter stk. 3 skal informationen gives løbende og give en forståelig fremstilling af sygdommen, undersøgelsen og den påtænkte behandling. Informationen skal gives på en hensynsfuld måde og være tilpasset modtagerens individuelle forudsætninger med hensyn til alder, modenhed, erfaring m.v. Informationen skal efter stk. 4 omfatte oplysninger om relevante forebyggelses-, behandlings- og plejemuligheder, herunder oplysninger om andre, lægefagligt forsvarlige behandlingsmuligheder, samt oplysninger om konsekvenserne af, at der ingen behandling iværksættes. Informationen skal tillige omfatte oplysninger om mulige konsekvenser for behandlingsmuligheder, herunder om risiko for komplikationer og bivirkninger, hvis patienten frabeder sig videregivelse eller indhentning af helbredsoplysninger m.v. Informationen skal være mere omfattende, når behandlingen medfører nærliggende risiko for alvorlige komplikationer og bivirkninger.

I forbindelse med den gensidige informationsudveksling mellem patient og sundhedsperson og indhentelse af det informerede samtykke foretager den ansvarlige sundhedsperson samtidigt en vurdering af patientens habilitet. Herved vurderer sundhedspersonen, om patienten er i stand til at forstå den modtagne information, og om patienten er i stand til at varetage sine interesser og derved give et informeret samtykke. Informationen, der skal ligge til grund for det informerede samtykke efter § 15, omfatter efter sundhedslovens § 16, stk. 1 og 4, information om alle for patienten relevante oplysninger om helbred, sygdom, undersøgelsesmetoder, forebyggelses-, behandlings- og plejemuligheder, sygdomsprogner, risici, bivirkninger og komplikationer, samt oplysninger om andre, lægefagligt forsvarlige behandlingsmuligheder og oplysninger om konsekvenserne af, at der eventuelt ingen behandling iværksættes. Der skal således oplyses om alt, hvad der ud fra en faglig vurdering er relevant i den konkrete samtale- og behandlingssituation. Kravene til informationen skærpes og skal være mere omfattende, når behandlingen medfører nærliggende risiko for alvorlige komplikationer og bivirkninger.

Af sundhedslovens § 17, stk. 1, følger det, at en patient, der er fyldt 15 år, selv kan give informeret samtykke til behandling, og at forældremyndighedsindehaver tillige skal have information og inddrages i den mindreåriges stillingtagen. Det følger herefter modsætningsvist sammenholdt med § 14, at børn under 15 år ikke selv kan give informeret samtykke til behandling, men at denne kompetence tilfalder forældremyndighedsindehaver.

Hvis en sundhedsperson efter en individuel vurdering skønner, at patienten, der er fyldt 15 år, ikke selv er i stand

til at forstå konsekvenserne af sin stillingtagen, følger det af § 17, stk. 2, at forældremyndighedsindehaver kan give informeret samtykke.

2.3.2. Sundheds- og Ældreministeriets overvejelser

Det er vigtigt for Sundheds- og Ældreministeriet, at patienten og patientens pårørende er trygge ved og har tillid til sundhedsvæsenet og til den behandling, der ydes. Det er derfor vigtigt for Sundheds- og Ældreministeriet, at patientsikkerheden er høj. Sundheds- og Ældreministeriet lægger samtidig stor vægt på patientens selvbestemmelsesret, som er et fundamentalt princip i sundhedsvæsenet. Det er imidlertid også Sundheds- og Ældreministeriets opfattelse, at sundhedsvæsenet skal have mulighed for at tilrettelægge sine arbejdsgange på en så smidig måde, at personalet kan koncentrere sig om den sundhedsfaglige kerneydelse. En række kommuner har som led i Frikommuneforsøg I fået tilladelse til blandt andet at lempe kravene til informeret samtykke i sundhedsloven til mindre indgribende behandlinger og derved arbejde med en model, hvor barnets forældre giver et generelt samtykke, som dækker behandlinger som eksempelvis undersøgelser, tandrensning og afpudsning for den kommunale tandpleje og sundhedssamtaler for sundhedsplejersker. Mere indgribende behandlinger var ikke omfattet af det generelle samtykke, og derved krævedes forældrenes konkrete og aktuelle samtykke fortsat til sådanne behandlinger.

De deltagende kommuner har påpeget, at forsøget har lettet arbejdsgangene for medarbejderne, medført en smidigere behandling af patienten og sparet både børn, forældre og personalets tid. Det er også påpeget, at forsøget har medført behandling af patienter, som normalt ville være svære at få i behandling pga. manglende samtykke fra – typisk ressourcesvage – forældre. Endelig gøres der opmærksom på, at forsøget ikke har medført risici for patientsikkerheden eller haft decideret positive økonomiske effekter. Derudover har både Styrelsen for Patientsikkerhed og Sundhedsstyrelsen anbefalet, at de positive effekter af forsøgene resulterer i permanente lovgivningsmæssige ændringer.

Det er Sundheds- og Ældreministeriets opfattelse, at der med fordel kan lempes på de gældende regler om informeret samtykke til visse former for behandlinger af mindreårige ved den kommunale tandpleje og sundhedsplejerske, og måden samtykket gives på. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at det efter Sundheds- og Ældreministeriets opfattelse ikke bør gælde alle former for behandling, men alene mindre indgribende behandlinger. Formålet med de foreslåede ændringer af sundhedslovens samtykkeregler er at udmønte de positive erfaringer fra frikommuneforsøget i permanent lovgivning.

Med lovforslaget udmøntes de positive erfaringer fra frikommuneforsøget i permanent lovgivning. Dette gennemføres ved en ordning, som på afbalanceret vis tilgodeser både hensynet til, at patienten modtager den nødvendige behandling og en for personalet smidigere arbejdsgang afvejet overfor hensynet til patientens og dennes forældres selvbestemmelsesret.

2.3.3. Lovforslagets indhold

Det foreslås, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om forældremyndighedsindehavers informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge i den undervisningspligtige alder ved sundhedsplejerske, herunder form og indhold af samtykket. Det foreslås desuden, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om forældremyndighedsindehavers informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje. Det foreslås endvidere, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse af kravet om informeret samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje. I det reglement vil være en fravigelse af det almindelige udgangspunkt om et aktuelt informeret samtykke, foreslås det, at sundhedsministeren derudover skal kunne fastsætte regler om forudgående og efterfølgende information af forældremyndighedsindehaver.

Den foreslåede bemyndigelse kan alene anvendes til at omsætte de forsøgsmæssige regler fra Frikommuneforsøg I til permanente regler. Det betyder, at sundhedsministeren kan fastsætte regler om, at den kommunale tandpleje på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke, som hviler på fyldestgørende generel information af forældrene, kan foretage fluorbehandlinger og undersøgelser med brug af røntgen i diagnostisk øjemed.

Tilsvarende kan sundhedsministeren fastsætte regler om, at den kommunale sundhedspleje på baggrund af et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke kan gennemføre forebyggende sundhedsydelse til børn og unge i den undervisningspligtige alder efter sundhedslovens kapitel 36, herunder sundhedsvejledning, bistand og funktionsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 1, samt forebyggende helbredsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 2, ved ind- og udskoling.

Det betyder endvidere, at sundhedsministeren kan fastsætte regler om fravigelse af kravet om informeret samtykke, derved at ministeren kan fastsætte regler om, at den kommunale tandpleje, uden at indhente forudgående udtrykkeligt samtykke fra forældremyndighedsindehaver, skal kunne indkalde børn i klassen, foretage undersøgelser uden brug af røntgen, foretage afpudsning og tandrensning, give mundhygiejnejnstruktion samt foretage behandlinger m.v., der ikke betragtes som mere indgribende end dette.

Endelig betyder det, at sundhedsministeren kan fastsætte regler om, i hvilket omfang forældremyndighedsindehaver skal have forudgående og efterfølgende information om de planlagte og foretagne undersøgelser og behandlinger,

blandt andet for at sikre muligheden for forældremyndighedsindehavers deltagelse og muligheden for, at forældremyndighedsindehaver får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i barnets sundhedsmæssige forhold.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter den gældende bestemmelse i sundhedslovens § 15, stk. 1, må ingen behandling indledes eller fortsættes uden patientens informerede samtykke, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af §§ 17-19. Patienten kan efter stk. 2 til enhver tid tilbagekalde sit informerede samtykke. Et informeret samtykke er efter § 15, stk. 3, et samtykke, der er givet på grundlag af fyldestgørende information fra sundhedspersonens side. Det informerede samtykke kan efter stk. 4 være skriftligt, mundtligt eller efter omstændighederne stiltiende. Efter stk. 5 fastsætter sundhedsministeren nærmere regler om det informerede samtykkes form og indhold. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 665 af 14. september 1998 om information og samtykke og om videregivelse af helbredsoplysninger mv. Efter sundhedslovens § 17, stk. 1, kan en patient, der er fyldt 15 år, selv give informeret samtykke til behandling, men forældremyndighedsindehaver skal tillige have information og inddrages i den mindreåriges stillingtagen. Børn under 15 år har derimod ikke selvstændig samtykkekompetence, og samtykke skal således gives af forældremyndighedsindehaver. Dette følger modsætningsvist af § 17 sammenholdt med § 14. Sundhedsministeren kan ikke efter gældende ret fastsætte regler om lempelse af samtykkekravet, herunder hverken regler om et generelt samtykke eller regler, som fraviger kravet om informeret samtykke til visse behandlinger. Frikommuneforsøg I har vist positive resultater ved på visse områder at lempe på samtykkekravet. Forsøget har vist, at lempede regler kan lette arbejdsgangene for medarbejderne i kommunerne, medføre en smidigere behandling af patienten og spare både børnenes, forældrenes og personalets tid. Forsøget har også vist, at de lempede regler medførte behandling af patienter, som normalt ville være svære at få i behandling pga. manglende samtykke fra – typisk ressourcetsvage – forældre.

Det foreslås derfor med det foreslåede *stk. 4.*, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om forældremyndighedsindehaverens informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge i den undervisningspligtige alder ved sundhedsplejerske, herunder form og indhold af samtykket. Bestemmelsen vil blive anvendt til at fastsætte regler om, at den kommunale sundhedspleje på baggrund af et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke, som hviler på fyldestgørende generel information af forældrene, kan gennemføre forebyggende sundhedsydelse til børn og unge i den undervisningspligtige alder efter sundhedslovens kapitel 36, herunder sundhedsvejledning, bistand og funktionsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 1, samt forebyggende helbredsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 2, ved ind- og udskoling. Et generelt, udtrykkeligt samtykke indebærer, at forældremyndighedsindehaver på baggrund af fyldestgørende generel information fra sundhedsplejersken giver samtykke til, at barnet i fremtidige situationer kan undergives visse behandlinger uden en forudgående indhentelse af forældremyndighedsindehavers konkrete samtykke til den aktuelle behandling. Et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke kan alene omfatte forebyggende sundhedsydelser efter sundhedslovens § 121 og således ikke den øgede indsats for børn og unge med særlige behov jf. lovens § 122.

Efter det foreslåede *stk. 5* kan sundhedsministeren fastsætte nærmere regler om forældremyndighedens indehavers informerede samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje, herunder form og indhold af samtykket. Bestemmelsen vil blive anvendt til at fastsætte regler om, at den kommunale tandpleje på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke, som hviler på fyldestgørende generel information af forældrene, kan foretage fluorbehandlinger og undersøgelser med brug af røntgen i diagnostisk øjemed. Et generelt, udtrykkeligt samtykke indebærer, at forældremyndighedsindehaver på baggrund af fyldestgørende generel information fra den kommunale tandpleje giver samtykke til, at barnet i fremtidige situationer kan undergives visse behandlinger uden en forudgående indhentelse af forældremyndighedsindehavers konkrete samtykke til den aktuelle behandling.

Med det foreslåede *stk. 6*, foreslås det, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om fravigelse af kravet om informeret samtykke i forbindelse med behandling af børn og unge ved den kommunale tandpleje. Bestemmelsen vil blive anvendt til at fastsætte regler om, at den kommunale tandpleje, uden at indhente forudgående udtrykkeligt samtykke fra forældremyndighedsindehaver, kan indkalde børn i klassen, foretage undersøgelser uden brug af røntgen, foretage afpuksning og tandrensning, give mundhygiejnejnstruktion samt foretage behandlinger m.v., der ikke betragtes som mere indgribende end dette. Fluorbehandlinger og røntgenundersøgelser kan foretages på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke. Mere indgribende behandlinger end fluorbehandlinger og røntgenundersøgelser kræver forældremyndighedsindehavers konkrete informerede samtykke. Den kommunale tandpleje skal således fortsat indhente forældremyndighedsindehavers konkrete samtykke til eksempelvis tandregulering m.v.

Med det foreslåede *stk. 7* foreslås det, at sundhedsministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om forudgående og efterfølgende information til forældremyndighedsindehaver. Bemyndigelsen vil blive anvendt til at fastsætte regler, der sikrer, at forældremyndighedsindehaver får information, der giver mulighed for at deltage ved behandling og får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i barnets sundhedsmæssige forhold.

Forældremyndighedsindehaver kan til enhver tid undlade at give et generelt og udtrykkeligt samtykke eller tilbagekalde et generelt og udtrykkeligt samtykke. Forældremyndighedsindehaver kan endvidere til enhver tid modsætte sig, at barnet bliver undersøgt, instrueret eller behandlet uden indhentelse af samtykke.

Ministeren for sundhed og forebyggelse

Gentofte Kommune
Att.: Dorthe McEwen
E-mail: DMC@gentofte.dk

Holbergsgade 6
DK-1057 København K

T +45 7226 9000
F +45 7226 9001
M sum@sum.dk
W sum.dk

Dato: 28. oktober 2013
Enhed: Sundhedsjura og læ-
gemiddelpolitik
Sags nr.: 1304893
Dok. nr.: 1312954

Vedr.: Godkendelse af frikommuneforsøg om fritagelse for reglerne om indhentning af informeret samtykke i forbindelse med forebyggende sundhedsydelser efter sundhedslovens kapitel 36 til børn og unge i den undervisningspligtige alder og til visse tandbehandlinger i den kommunale børnetandpleje

Ved e-mail af 4. oktober 2014 til Økonomi- og Indenrigsministeriet har Gladsaxe og Gentofte Kommuner anmodet om godkendelse af frikommuneforsøg vedrørende informeret samtykke til tandlægebehandlinger og mulighed for informeret, generelt samtykke til et barns deltagelse i sundhedsplejens generelle service i folkeskolen (sundhedssamtaler, syns- og høreprøver m.v.).

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse kan godkende frikommuneforsøg, jf. nærmere nedenfor.

1. Forsøg i forbindelse med visse tandbehandlinger i den kommunale børnetandpleje

Retsgrundlag

Det fremgår af lov om frikommuner, jf. lovbekendtgørelse nr. 1027 af 20. august 2013, at frikommuner indtil den 31. december 2015 kan gennemføre forsøg med det formål at forbedre kvaliteten af den kommunale service over for borgerne, understøtte en bedre ressourceudnyttelse i kommuner og/eller øge effektiviteten af den kommunale opgaveløsning, jf. lovens § 1.

Gentofte Kommune har status som frikommune, jf. frikommunelovens § 2, stk. 1.

Efter frikommunelovens § 25, stk. 1, kan ministeren for sundhed og forebyggelse godkende frikommuneforsøg, der i forhold til behandlinger i børnetandplejen, der betragtes som mindre indgribende, fraviger reglerne i § 15 og § 16 i sundhedsloven om informeret samtykke.

Af bemærkningerne til bestemmelsen fremgår følgende, jf. lovforslag 168 til lov nr. 550 af 18. juni 2012:

"Efter den nuværende lovgivning om informeret samtykke til behandling af patienter er det ikke tilladt at indlede eller fortsætte behandling uden patientens informerede, konkrete og aktuelle samtykke, jf. sundhedslovens § 15, stk. 1, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af lovens §§ 17-19. § 17 omhandler samtykke fra mindreårige patienter, som er fyldt 15 år.

Det følger af forældreansvarslovens § 2, at forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Det er med andre ord forældremyndighedens indehaver, som giver samtykke til behandling af børn under 15 år, jf. sundhedslovens § 15, jf. § 14, herunder også behandling – uanset karakter og alvorlighed – af børn i den kommunale børnetandpleje.

Den foreslåede bestemmelse giver mulighed for, at ministeren for sundhed og forebyggelse kan godkende forsøg, der i forhold til behandlinger i børnetandplejen, der betragtes som mindre indgribende, fraviger reglerne i § 15 i sundhedsloven om informeret samtykke. Behandlinger i børnetandplejen, der betragtes som mindre indgribende, vil f.eks. være at indkalde børn i klassen, foretage undersøgelser, dog uden brug af røntgen, foretage afpudsning, tandrensning og mundhygiejneinstruktion uden at indhente forudgående, udtrykkeligt samtykke samt at foretage fluorbehandlinger af børn på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke. Det generelle, udtrykkelige samtykke skal hvile på fyldestgørende generel information af forældrene.

Den foreslåede bestemmelse vil således ikke blive anvendt til at godkende forsøg, hvorefter de gældende krav til konkret, aktuelt og informeret samtykke fraviges i forbindelse med udførelse af for eksempel fyldninger, bedøvelse, lakering og undersøgelser med brug af røntgen.

Der er herved lagt vægt på, at reglerne i sundhedsloven om informeret samtykke fastslår patienternes selvbestemmelsesret, og at reglerne medvirker til at sikre, at forældremyndighedsindehavere får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i deres barns tandplejemæssige forhold. Ved at tillade forsøg som beskrevet er det opfattelsen, at forældremyndighedsindehavere ikke afskæres fra kendskab til behandling af deres barns tænder på en måde, der udgør en uhensigtsmæssig begrænsning i grundlaget for at følge med i deres barn tandplejemæssige forhold.”

Af bemærkningerne til bestemmelsen fremgår endvidere bl.a. følgende, jf. lovforslag 188 til lov nr. 648 af 12. juni 2013:

Behandlinger i børnetandplejen, der betragtes som mindre indgribende, vil for eksempel være undersøgelser af børn med brug af røntgen i diagnostisk øjemed på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke. Børnetandplejens undersøgelser af børn med brug af røntgen har hidtil, som nævnt i bemærkningerne til L 168/2012, ikke været opfattet som mindre indgribende.

Der er herved lagt vægt på, at reglerne i sundhedsloven om informeret samtykke fastslår patienternes selvbestemmelsesret, og at reglerne medvirker til at sikre, at forældremyndighedsindehavere får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i deres barns tandplejemæssige forhold. Ved at tillade forsøg som beskrevet er det opfattelsen, at forældremyndighedsindehavere ikke afskæres fra kendskab til behandling af deres barns tænder på en måde, der udgør en uhensigtsmæssig begrænsning i grundlaget for at følge med i deres barn tandplejemæssige forhold.

Godkendelse

På den baggrund skal Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse herved godkende, at Gentofte Kommune iværksætter frikommuneforsøg inden for børne-

tandplejen med fravigelse af sundhedslovens § 15 og § 16, der ligger inden for rammerne af de oven for gengivne bemærkninger til frikommunelovens § 25, stk. 1.

Med denne godkendelse kan Gentofte Kommune således uden at indhente forudgående, udtrykkeligt samtykke:

- Indkalde børn i klassen,
- foretage undersøgelser, dog uden brug af røntgen,
- foretage afpudsning og tandrensning,
- give mundhygiejneinstruktion samt
- foretage behandlinger m.v., der ikke betragtes som mere indgribende end dette.

Med godkendelsen kan Gentofte Kommune endvidere på baggrund af et generelt, udtrykkeligt samtykke, som hviler på fyldestgørende generel information af forældrene:

- foretage flourbehandlinger samt
- foretage undersøgelser med brug af røntgen i diagnostisk øjemed.

2. Forsøg i forbindelse med forebyggende sundhedsydelse

Retsgrundlag

Efter frikommunelovens § 25, stk. 2, kan ministeren for sundhed og forebyggelse godkende frikommuneforsøg, hvorefter § 15 og § 16 i sundhedsloven kan fraviges i forbindelse med forebyggende sundhedsydelse efter sundhedslovens kapitel 36 til børn og unge i den undervisningspligtige alder.

Af bemærkningerne til bestemmelsen fremgår følgende, jf. lovforslag 188 til lov nr. 648 af 12. juni 2013:

"Efter den gældende lovgivning om informeret samtykke til behandling af patienter er det ikke tilladt at indlede eller fortsætte behandling uden patientens informerede, konkrete og aktuelle samtykke, jf. § 15 og § 16 i sundhedsloven, med mindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller af sundhedslovens §§ 17-19. Sundhedslovens § 17 omhandler samtykke fra mindreårige patienter, som er fyldt 15 år. Ved behandling forstås undersøgelse, diagnosticering, sygdomsbehandling, fødselshjælp, genoptræning, sundhedsfaglige pleje samt forebyggelse og sundhedsfremme i forhold til den enkelte patient, jf. sundhedslovens § 5.

Det følger af forældreansvarslovens § 2, at forældremyndighedens indehaver skal drage omsorg for barnet og kan træffe afgørelse om dets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Det er med andre ord forældremyndighedens indehaver, som giver samtykke til behandling af børn under 15 år, jf. sundhedslovens § 14 og § 15.

Den foreslåede bestemmelse giver mulighed for, at ministeren for sundhed og forebyggelse efter ansøgning fra en kommunalbestyrelse i en frikommune kan godkende forsøg, der fraviger reglerne i sundhedslovens § 15 og § 16 om informeret samtykke, for så vidt angår de forebyggende sundhedsydelse til børn og unge i den undervisningspligtige alder, der tilbydes efter sundhedslovens kapitel 36. Den kommunale sundhedstjenestes tilbud om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge i den undervisningspligtige alder vil for ek-

sempel være sundhedsvejledning, bistand og funktionsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 1, samt forebyggende helbredsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 2, ved ind- og udskoling.

Den foreslåede bestemmelse vil ikke blive anvendt til at godkende forsøg, hvorefter de gældende krav til konkret, aktuelt og informeret samtykke fraviges i forbindelse med de indsatser, der sker for børn og unge med særlige behov, jf. sundhedslovens § 122.

Ved godkendelse af forsøg kan ministeren for sundhed og forebyggelse fastsætte nærmere vilkår for forsøget herunder f. eks., at de forebyggende sundhedsydelse gennemføres på baggrund af et generelt samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, der afgives en gang for barnet, at forældremyndighedsindehaveren modtager information forud for f.eks. sundhedsplejens kontakt med barnet, og at forældremyndighedsindehaveren får mulighed for at give oplysninger til sundhedsplejen om barnet eller den unge forud for tilbuddets gennemførelse.

Et generelt samtykke indhentes en gang for hvert barn. Ved eventuelt skoleskift skal der indhentes nyt samtykke. Et generelt samtykke kan på ethvert tidspunkt tilbagekaldes, hvorefter de almindelige regler om informeret samtykke finder anvendelse. Hvis for eksempel forældremyndigheden skifter i barnets skoletid, kan et generelt samtykke til enhver tid tilbagekaldes.

Der er herved lagt vægt på, at reglerne i sundhedsloven om informeret samtykke fastslår patienternes selvbestemmelsesret, og at reglerne medvirker til at sikre, at forældremyndighedsindehavere får tilstrækkeligt grundlag for at følge med i deres barns eller den unges sundhedsmæssige forhold. Ved at tillade forsøg som beskrevet er det opfattelsen, at forældremyndighedsindehavere ikke afskæres fra kendskab til behandling af deres barn eller den unge på en måde, der udgør en uhensigtsmæssig begrænsning i grundlaget for at følge med i deres barns eller den unges sundhedsmæssige forhold."

Godkendelse

På den baggrund skal Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse herved godkende, at Gentofte Kommune iværksætter frikommuneforsøg med fravigelse af sundhedslovens § 15 og § 16, der ligger inden for rammerne af de oven for gengivne bemærkninger til frikommunelovens § 25, stk. 2.

Med denne godkendelse kan Gentofte Kommune således på baggrund af et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke gennemføre forebyggende sundhedsydelser til børn og unge i den undervisningspligtige alder efter sundhedslovens kapitel 36. Det kan for eksempel være sundhedsvejledning, bistand og funktionsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 1, samt forebyggende helbredsundersøgelser efter sundhedslovens § 121, stk. 2, ved ind- og udskoling.

Gentofte Kommune kan ikke fravige de gældende krav til konkret, aktuelt og informeret samtykke, jf. sundhedslovens § 15 og § 16, i forbindelse med de indsatser, der sker for børn og unge med særlige behov, jf. sundhedslovens § 122.

Godkendelsen af forsøget med at gennemføre forebyggende sundhedsydelse til børn og unge i den undervisningspligtige alder, jf. sundhedslovens kapitel 36, på baggrund af et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke er betinget af, at

- forældremyndighedsindehaveren forud for gennemførelse af det tilbud, som forældremyndighedsindehaveren har givet generelt, udtrykkeligt samtykke til, sikres information om tid og sted, således at vedkommende har mulighed for at deltage.
- at forældremyndighedsindehaveren får mulighed for at give oplysninger til sundhedsplejen om barnet eller den unge forud for gennemførelse af det tilbud, som forældremyndighedsindehaveren har givet generelt og udtrykkeligt samtykke til.

Det bemærkes, at et generelt, udtrykkeligt og informeret samtykke indhentes fra forældremyndighedsindehaveren en gang for hvert barn. Ved eventuelt skoleskift skal der indhentes nyt samtykke. Et generelt samtykke kan på ethvert tidspunkt tilbagekaldes, hvorefter de almindelige regler om informeret samtykke finder anvendelse. Hvis for eksempel forældremyndigheden skifter i barnets skoletid, kan et generelt samtykke til enhver tid tilbagekaldes.

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse skal anmode Gentofte Kommune om at orientere ministeriet om, hvornår forsøget iværksættes, ligesom ministeriet forudsætter, at kommunen foretager en evaluering af frikommuneforsøget som beskrevet i ansøgningen.

Med venlig hilsen

Astrid Krag / Anne Marie Hertzum